

КАВКАЗЬКА СКЛАДОВА У ФІНАЛЬНОМУ ПАЛЕОЛІТІ ТА МЕЗОЛІТІ ПІВДЕННОЇ УКРАЇНИ

М. П. Оленковський

У статті поставлено питання про можливість кавказького впливу на формування культур заключного періоду пізнього палеоліту півдня України. Наведено дані про кавказьку підоснову північно-кавказької культури та про окремі її елементи в осокорієвській культурі

Не заперечуючи можливості впливу кавказьких культур на заселення та освоєння України у періоди, що передують заключній порі пізнього палеоліту, я вважаю, що першими виразними «кавказцями» у Північному Причорномор'ї були носії кам'янобалківської культури. Вона представлена стоянками Кам'яна балка I, II, Третій мис, розташованими у гирлі Дону. Кавказьке (точніше закавказьке) походження цих пам'яток переконливо доведене ще їх першим дослідником — М. Д. Гвоздовер¹. На підставі імеретинських аналогів культуру було віднесено до середньої пори пізнього палеоліту². Причому, цей висновок підтримувався російськими археологами аж до останнього часу³. Зараз, на підставі нових даних, датування Кам'яних балок повинно бути переглянute. Перш за все, до цього підштовхує отримана серія абсолютних дат. Усі 8 дат вміщуються у межах 10900—15750 років⁴. Причому, найбільш численні й правдоподібні з них вміщуються у межах 13,5—16,0 тис. років. Не заперечують цього віку кам'янобалківської культури й геологічні та археологічні дані. Вірогідно, найближчим часом будуть зняті також хронологічні неузгодження по співвідношенню між кам'янобалківською та імеретинською культурами. У цьому зв'язку вельми показові найновіші результати перегляду шкали періодизації пізнього палеоліту Західного Кавказу, запропоновані Х. А. Амірхановим. Дослідником зроблено вельми цікавий висновок про те, що в імеретинській культурі «... мікропластинки та пластинки з притупленим краєм, що вважаються показником своєрідності усього верхнього палеоліту Кавказу, в дійсності з'являються тільки на початку максимуму похолодання (близько 20—18 тис. років тому). Значно пізніше, ніж це вважалося раніше, відбувається й геометризація знарядь»⁴. Таким чином, Х. А. Амірхановим передатовуються пам'ятки, які раніше належали до середньої пори пізнього палеоліту й вважались одночасними або такими, що передують кам'янобалківській культурі. Він вважає, що: «Вірогідно, до часу 17—16 тис. років тому належить значне поширення техніки ретушного утилювання пластинок та поява взаємопов'язаного набору типів, що включає пластинки з притупленим краєм, прямо та косоретушовані різці, знаряддя, близькі до ножів типу шательперон, ножі типу ргані, граветоїдні вістря та прямокутники з лускатою підправкою кінців з боку черевця, горбаті вістря, видовжені асиметричні трикутники»⁵. Аргументація Х. А. Амірханова, загалом, є переконливою, що дозволяє погодитись з віднесенням до молодшого віку ряду пам'яток імеретинської культури з розвинутим мікрокомплексом. Таким чином, омолодження кам'янобалківської культури на підставі абсолютного датування може підтверджувати висновки Х. А. Амірханова стосовно періодизації та хронології імеретинської культури. І навпаки, висновки цього дослідника по імеретинській культурі роблять достовірнішими дані абсолютного датування кам'янобалківської культури.

Стоянки кам'янобалківської культури характеризуються відносно тривалою сезонністю заселення. Можливо, це перенесення та збереження закавказьких традицій тривалого перебування у печерних поселеннях? Показови-

* Автор вдячний С. В. Мінкову за можливість ознайомитися з результатами досліджень.

ми елементами матеріальної культури є наступні. Техніка первинного розщеплення базується, переважно, на призматичних нуклеусах. Як правило на одноплосинних пірамідальних, зі зняттям пластин по усьому периметру. Є торцеві нуклеуси й вторинні ядрища на відщеплах для отримання мікропластинок. Однією з найчисленніших категорій знарядь з вторинною обробкою є різці. Переважають бічні, є серединні та кутові, досить багато подвійних та потрійних. Показова численна група прямо та косозрізаних пластинок. Серед скребачок переважають кінцеві на відщеплах та пластинах з паралельними неретушованими краями. Є знаряддя з відретушованими краями, що розходяться до леза, короткі високі та подвійні скребачки. Для численних пластинок та мікропластинок з притупленим краєм властиве пряме або навскісне відтинання одного або двох кінців — трикутники, прямокутники, іноді паралелограми. Вістря з притупленим краєм нечисленні. Серед них є граветойдні та горбаті. Присутні виразні долотоподібні та стамескоподібні знаряддя.

Безумовним подальшим розвитком кам'янобалківської культури є виділена автором для півдня Лівобережної України північно-приазовська археологічна культура⁶. Вона характеризується двома хронологічними варіантами. До раннього етапу можуть бути віднесені пам'ятки — Каштаєва балка, Сомова балка, Веливальська балка, Лиса гора, нижній шар Федорівки. Пізній етап представлено верхнім шаром Федорівки та нижнім шаром Солоного озера IX. Серед цих пам'яток немає тривалих, у тому числі й з багаторазовим сезонним заселенням. У наявності подальший розвиток рухливості носіїв цієї культурної лінії, що, без сумніву, викликано економічною необхідністю, пов'язаною з екологічною специфікою степової зони. Для комплексів знахідок цього кола пам'яток властиві — рівна кількісна пропорція між скреблами та різцями у ранніх комплексах та переважання скребачок у пізніх: наявність серед різців — серединних, бічних, кутових, з деяким переважанням бічних; великий відсоток подвійних різців; значна пропорція серед скребел подвійних знарядь; наявність вістер з вигнутою спинкою та типу федермесер (шательперрон та горбаті за Х. А. Амірхановим); присутність пластинок та мікропластинок з притупленим краєм та зрізаними кінцями (у т. ч. гостроскошеними); наявність долотоподібних знарядь та стамесок (рис. 1; 2).

Особливо показовим, хоча деякою мірою й несподіваним є те, що розвиток цього культурного типу на усьому відтинку існування — від найранішої пам'ятки (Кам'яна балка II) і до найпізнішої (Солоне озеро IX) — йшов аналогічно та у тому ж напрямку, що й розвиток імеретинської культури. Складається враження, що північно-приазовська культура розвивалась без будь-яких суттєвих зовнішніх впливів. Хронологія цієї культури може бути визначена межами датування кам'янобалківської культури, з одного боку, та верхнього шару стоянки Федорівка, з іншого. Дослідник Федорівки О. О. Кротова, яка віднесла цю пам'ятку до федорівського локального варіанту кам'янобалківської культури⁷, датує стоянку кінцем другого періоду своєї схеми, що закінчився 16000 років тому. Геофізик Г. Ф. Зганій визначив за даними палеомагнітного методу вік верхнього шару Федорівки у 13000 років, а нижнього — у 15000 років⁸. Це, вірогідно, близько до істини, хоча хронологічний розрив між шарами навряд чи досягав двох тисяч років⁹.

Наступним етапом у розвитку північнопричорноморського пізнього палеоліту, де простежуються елементи кавказького (закавказького) впливу, є осокорівська культура. Однак вважати її безпосереднім розвитком традицій імеретинської культури, навіть через кам'янобалківську та північно-приазовську культури, неможливо. Саме по собі поняття «осокорівська культура», запропоноване свого часу автором¹⁰, явище складне. До того ж, як у плані розвитку матеріальної культури, так і у плані періодизації та хронології. Автором було виділено три культурно-хронологічні етапи. Перший — Борщеве II (верхній шар), Ворона I, Осокорівка I (3-в горизонт). Другий — Леонтівка; Рогалик II, III, IV, V та, вірогідно, частина комплексу Балки Капустяної¹¹. Третій — Царинка, Гаврилів Яр, Прогон, Рогалик I та, вірогідно, Дримайлівка I. Осокорівка I (3-в горизонт) може бути найпізнішою пам'яткою першого етапу. Стоянки Борщеве II (верхній шар) та Ворона I не є показовими для цієї культури. Вони, швидше, можуть бути інтерпретовані як

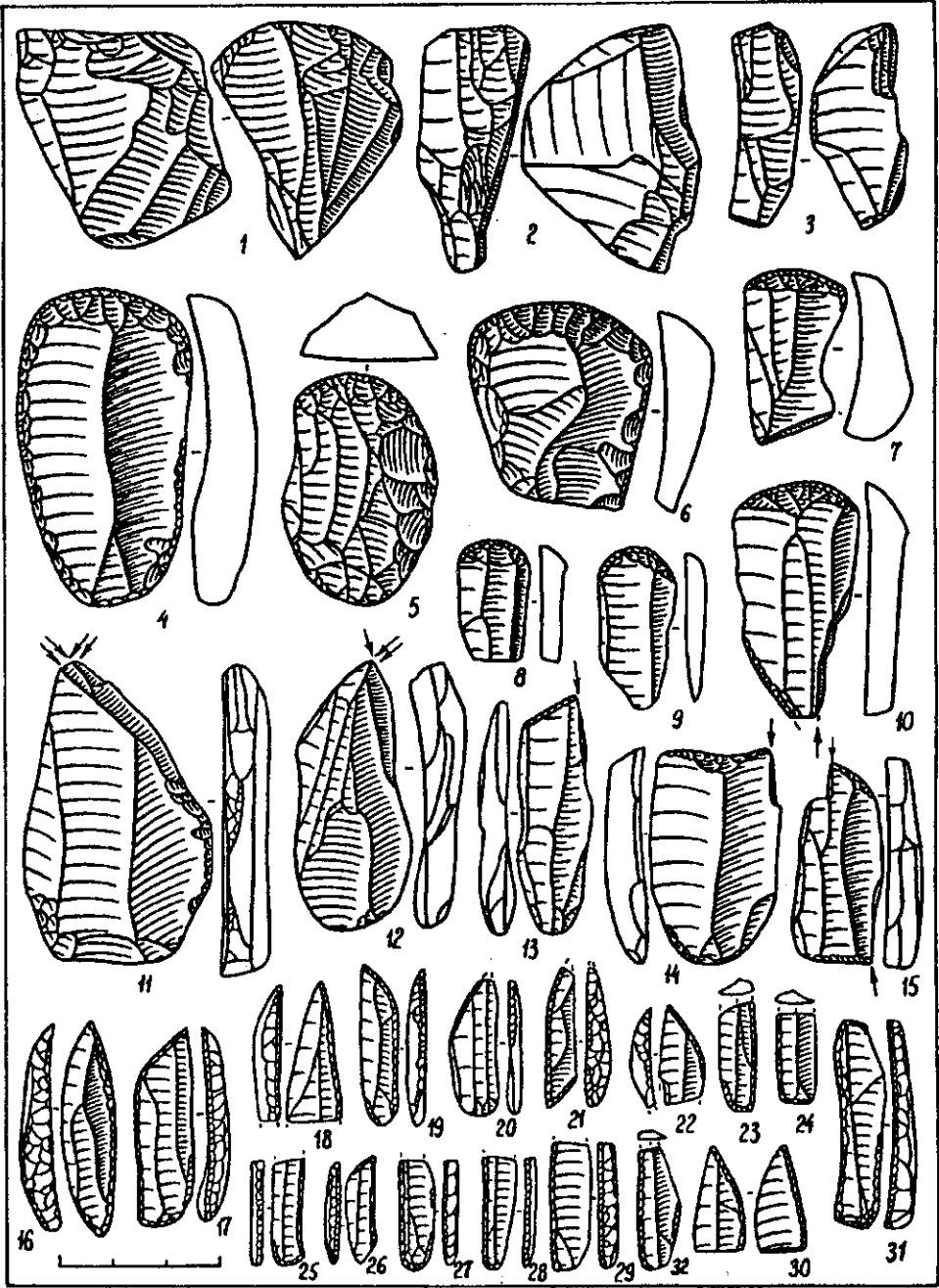

Рис. 1. Ранній етап північно-приазовської культури (за матеріалами стоянки Каштаєва балка).

підоснова для її складання, з чим погодилися більшість провідних дослідників цієї тематики¹². Провести повний аналіз археологічного матеріалу стоянки Осокорівка I (3-в горизонт) не є можливим через часткову втрату колекції. Однак, частини матеріалу, що збереглися, досить для встановлення її перехідного характеру між першим та другим, класичним для цієї культури (рис. 3). Назва «осокорівська» запропонована автором для цієї культури тільки з урахуванням того, що Осокорівку I було відкрито раніше інших пам'яток цього типу, й вона широко відома серед фахівців. Але, на жаль, поєднання деякими дослідниками окремих пам'яток цієї культури (в різному їх сполученні та у відриві від загального контексту) у культурні спільності

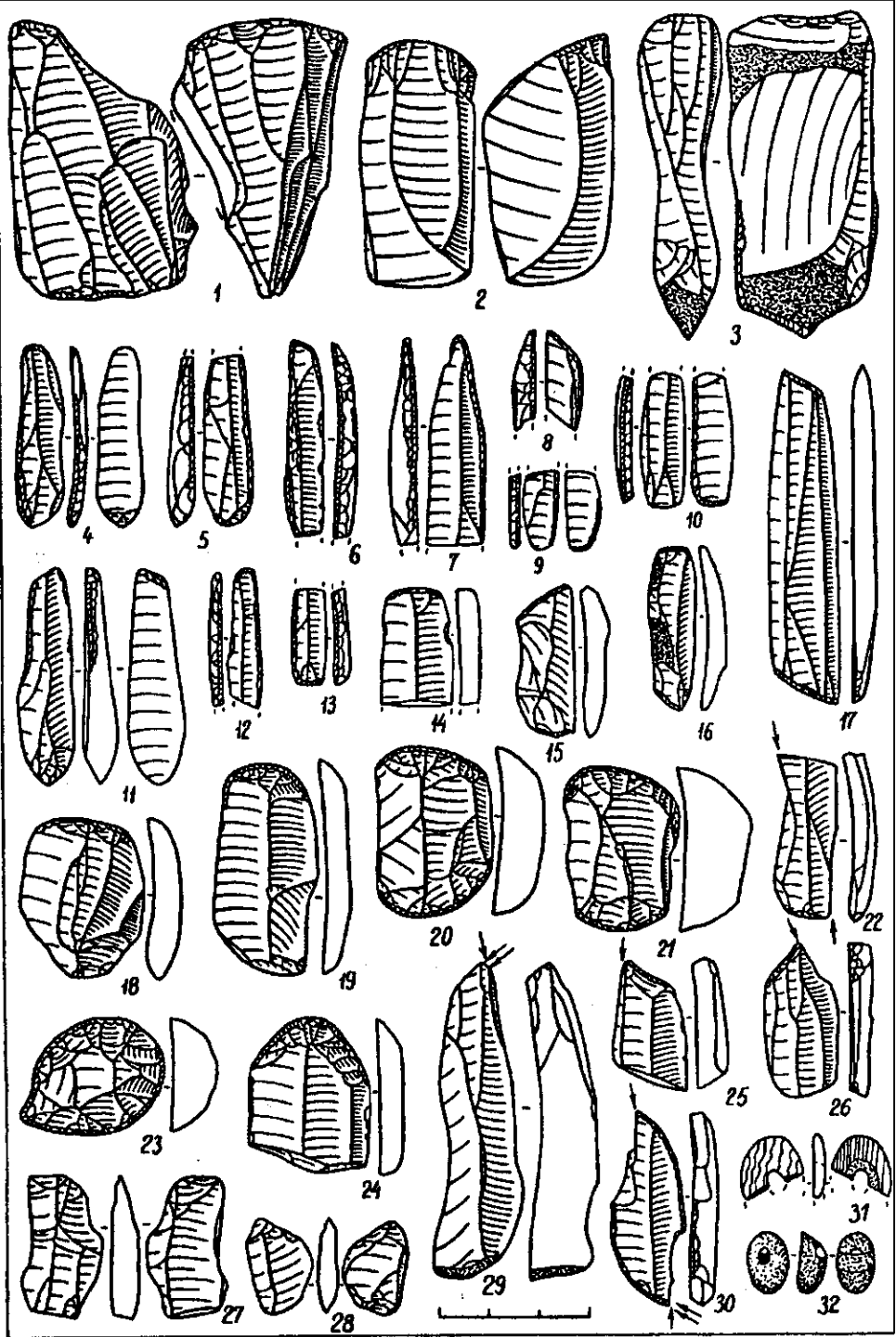

Рис. 2. Пізній етап північно-приазовської культури (за матеріалами стоянки Солоне озеро IX).

привело й до ускладненої термінології. Так було виділено: осокорівсько-рогалицький тип пам'яток¹³, рогалицько-царинківську культурну область¹⁴.

На другому етапі осокорівської культури складається характерний тип матеріальної культури. До комплексів, властивих пам'яткам першого етапу, додаються: усталений тип трапеції з ретушованою (притуплюєною) верхівкою, окремі прямокутники та трикутники (пластинки з косозрізаним кінцем

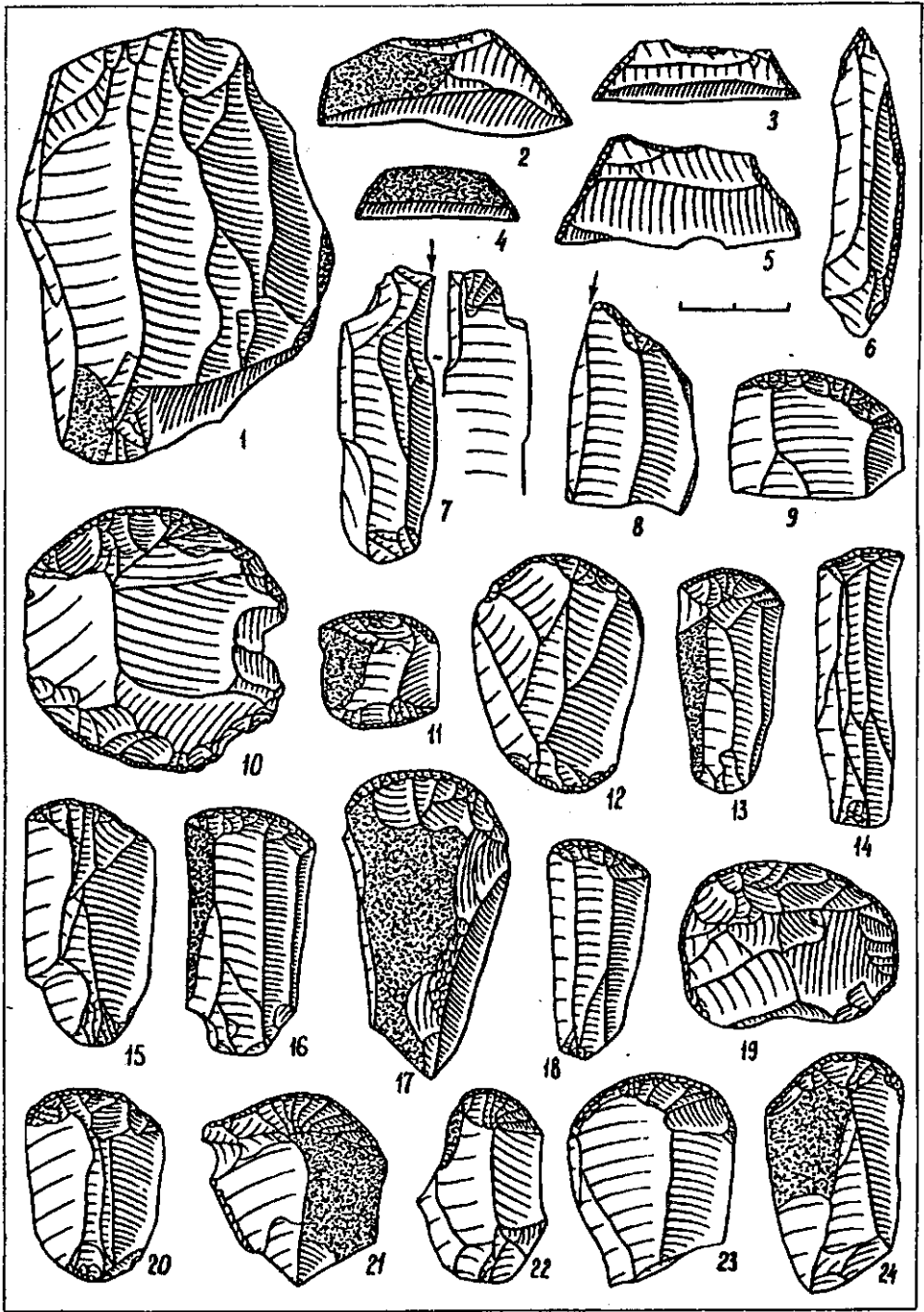

Рис. 3. Ранній етап осокорівської культури (за матеріалами стоянки Осокорівка I (3-в горизонт)).

імеретинського типу). Тобто, з'являються техніко-типологічні елементи, характерні для палеоліту Закавказзя. Першим звернув увагу на такий зв'язок О. Ф. Горелік: «... складення рогалицько-царинківської індустрії відбувалося на основі індустрій північних пам'яток типу верхнього шару Борщового II — Ворони I за участю південної степової кам'яно-балківської культури»¹⁵. Ця точка зору не була помічена й підтримана дослідниками. Однак це й не дивно, враховуючи великий територіальний та хронологічний розрив між стоянками Кам'яної балки та «рогалицько-царинківської культурної області»

О. Ф. Гореліка. Зараз ситуація змінилася. Після відкриття та дослідження пам'яток північно-приазовської археологічної культури висновок О. Ф. Гореліка, в загальноконцептуальному плані, виглядає цілком виправданим.

Автор вважає, що на одному з етапів розвитку північно-приазовської культури відбувся її вплив на осокорівську культуру. Причому, найвірогідніше це сталося у нижньодніпровському регіоні, на першому етапі осокорівської культури, тобто на етапі Осокорівки I (3-в горизонт). До речі, генетичну підоснову пам'яток типу Борщеве II (верхній шар) та Вороної I також ще не з'ясовано. Вірогідно, не можна абсолютно виключати участі у їх походженні й кавказької складової. Тобто складання самої осокорівської культури могло мати деякі кавказькі корені. Таким чином, розвиток індустрій осокорівської культури відбувався у наступному напрямку.

Перший етап. Техніка розщеплення базувалась на призматичних одноплощадкових та двоплощадкових нуклеусах зі зкошеними площадками, а також на торцевих нуклеусах. Заготовками слугували відщепи та відносно великі пластини. Мікропластинки майже відсутні. Комплекси виробів з вторинної обробкою не дуже різноманітні. Переважають скребачки. Для них характерні — кінцві на пластинах та відщеплах, переважно коротких обрисів, без бокової ретуші. Багато подвійних кінцевих знарядь. Різці кількісно, у кілька разів поступаються скребачкам. Є бічні та серединні різці, з невеликим переважанням перших. Кутові різці менш характерні. Значною кількістю представлено досить великі вістря з притупленим краєм. Серед них — вістря з вигнутою спинкою та типу федермесер. Є окремі досить великі пластинки з притупленим краєм. Мікрокомплекс відсутній. Абсолютно ідентичний комплекс ранніх пам'яток першого етапу, за винятком великих трапецієподібних знарядь з частково ретушованою верхівкою, комплексу Осокорівки I (3-в горизонт). Однак ці трапеції дуже важливі як сполучна ланка між першим та другим етапами осокорівської культури. Цікаво, що Л. Л. Залізник та Д. Ю. Нужний вважали за можливе пов'язувати Борщеве II (верхній шар) та Осокорівку I (3-в горизонт) з пам'ятками культури федермесер та тарновської групи Польщі¹⁶. Автор упевнений в участі осокорівської культури, найвірогідніше на другому етапі, у формуванні тарновського типу, а можливо й культури федермесер.

Другий етап. Індустрія пам'яток цього етапу ще дуже близька до індустрії пам'яток першого етапу (рис. 4). Техніка розщеплення практично ідентична. Близькі й комплекси знарядь з вторинною обробкою. Кількісне співвідношення між скребачками й різцями ще збільшується на користь перших. Типи скребачок, загалом, ті ж, що й на першому етапі. Однак чітко простежується загальне зменшення розмірів знарядь. З'являється невелика кількість підокруглих скребачок. Найхарактернішим типом різців залишається бічний. Кількість серединних різців різко зменшується за рахунок збільшення кутових. Вістря з притупленим краєм представлено тими ж типами, але з'являються й нові компоненти — прості мікропластинки з притупленим краєм, виразні трапеції специфічного типу з ретушованою верхівкою на правильних пластинках, прямокутники, невеликі граветоїдні вістря; а також поодинокі пластинки з притупленим краєм й косо зрізаним кінцем, долотоподібні знаряддя. Найвірогідніше, що мікропластинки з притупленим краєм, прямокутники, долотоподібні знаряддя, пластиночки з притупленим краєм та косо зрізаним кінцем (трикутники) привнесені в осокорівську культуру з північно-приазовської культури й є «кавказьким» елементом у ній. Трапеції з ретушованою верхівкою найвірогідніше є подальшим розвитком трапецієподібних знарядь Осокорівки I (3-в горизонт), але можуть бути й розвитком прямокутників або паралелограмів північно-приазовської культури.

Третій етап. На цьому етапі значно прискорився розвиток матеріальної культури, відбувається диференціація комплексів окремих пам'яток. Сумарний аналіз провести складно, але загалом індустрія виглядає наступним чином (рис. 5; 6). Спостерігається зменшення та сплюснення нуклеусів, з'являються підконічні та прямоплощадкові нуклеуси. Скребачки залишаються найвиразнішою та найчисленнішою категорією серед виробів з вторинною обробкою. Загалом вони майже не змінились. Різці зазнають помітних змін —

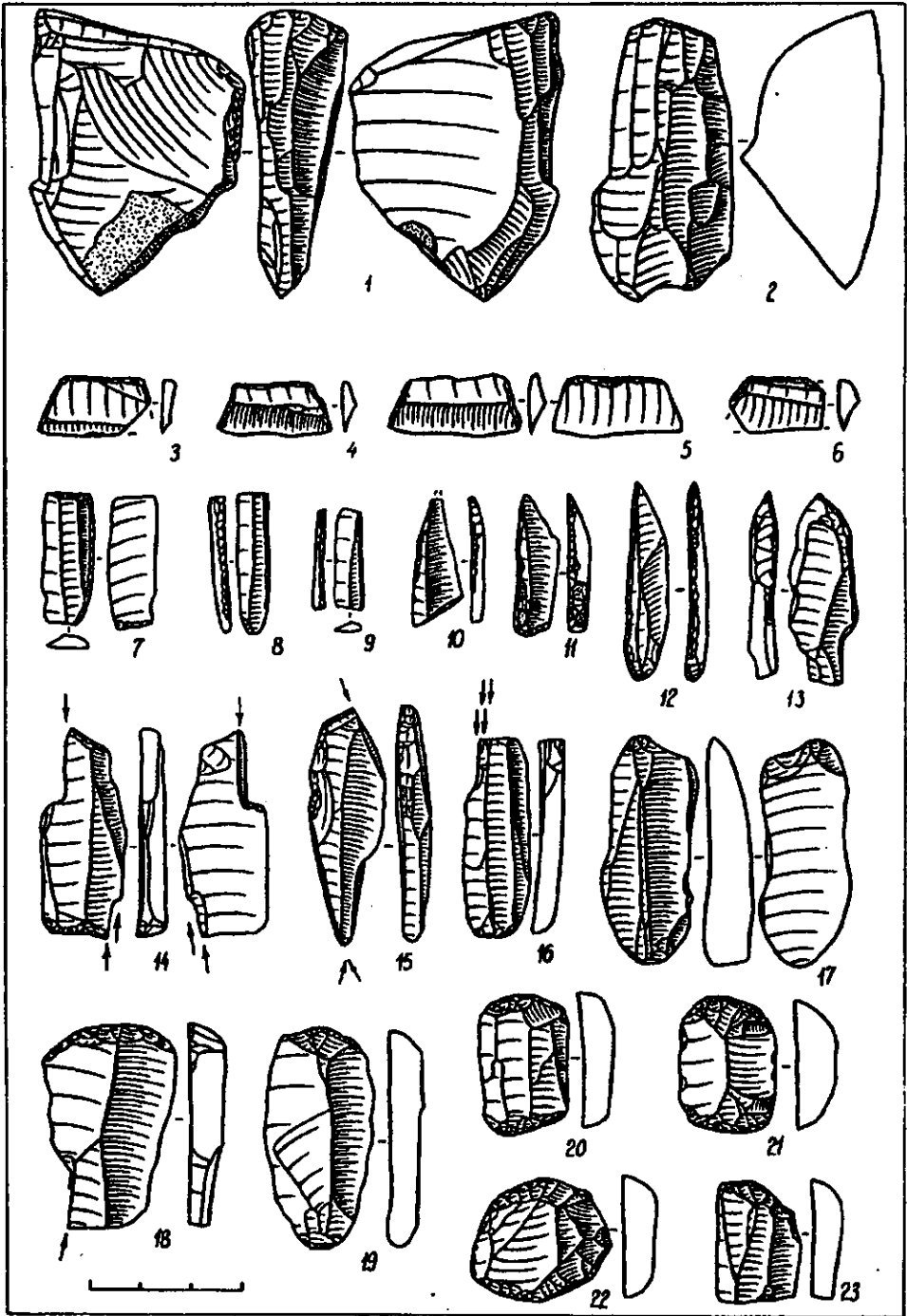

Рис. 4. Розвинутий етап осокорівської культури (за матеріалами стоянки Леонтівка).

основним типом стає кутовий, зі значним розвитком різців на куті зламаної пластинки. Бічних та серединних менше. Причому, у Роголику I¹⁷ та у Прогоні¹⁸ бічних різців практично немає. До нечисленних вістрів з притупленим краєм додаються досить численні косі вістря на пластинках. Зростає кількість трапецій. Але, якщо у Царинці вони представлені майже тільки традиційними трапеціями з ретушованою верхівкою, то у Прогоні та Роголику I серед них трапляються високі й середньовисокі трапеції без ретуші на верхівці. Є окремі прямокутники, пластинки та мікропластинки з притупленим краєм.

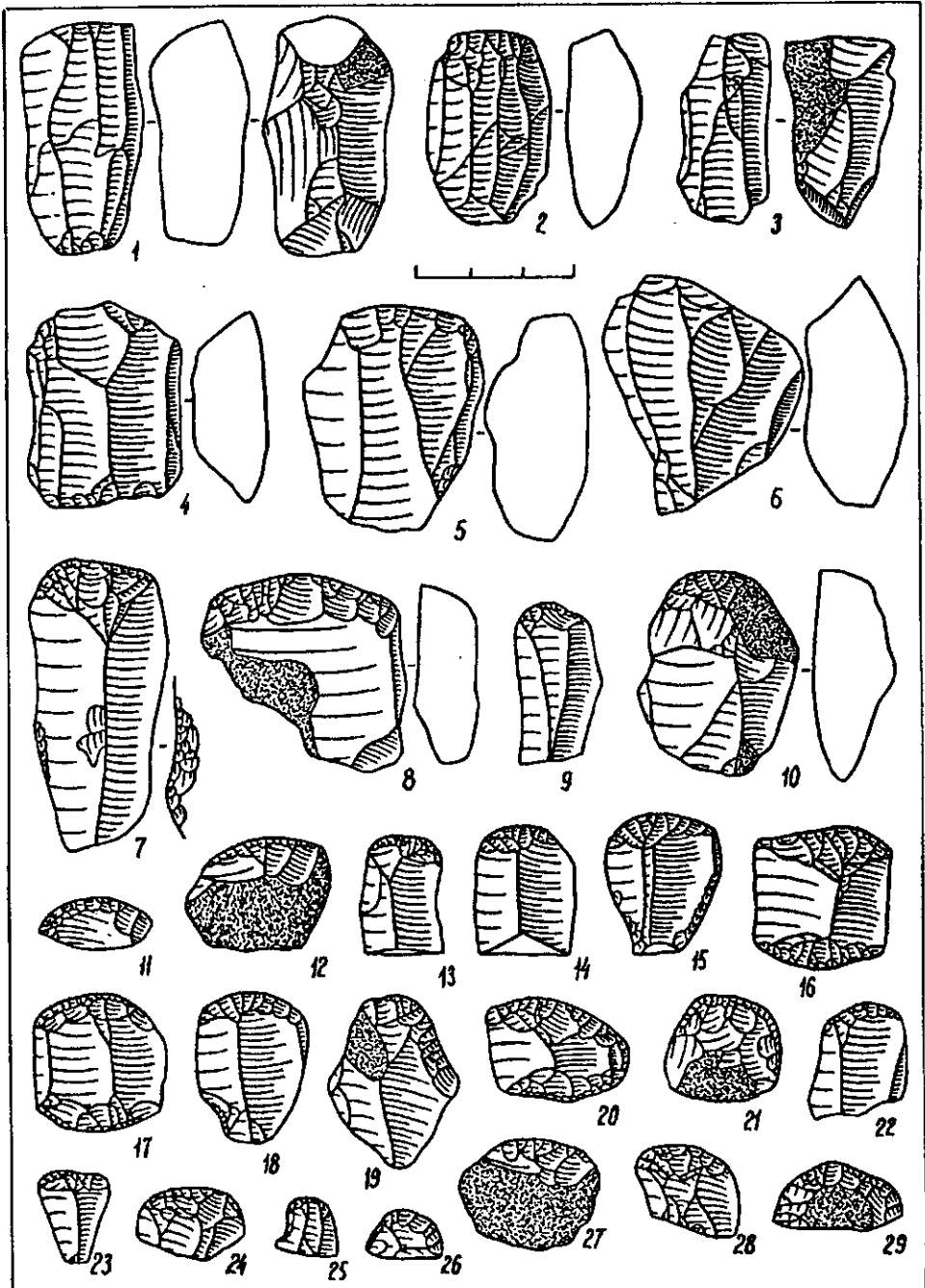

Рис. 5. Пізній етап осокорівської культури (за матеріалами місцезнаходження Царинка).

Встановлення хронології осокорівської культури зараз може бути здійснене в основному на побічних даних. Є абсолютні дати для верхнього шару Борщеве II: за рослинними залишками ґрунту — 12300 ± 100 років (ГИН-88); за деревним вугіллям — 13210 ± 270 років (ЛУ-742)¹⁹. Не вдаючись до аргументації, автор пропонує наступну хронологію осокорівської культури: пам'ятки першого етапу, з Осокорівкою I (3-в горизонт) включно, можуть датуватися часовим відтинком 14—13 тис. років тому, другий етап перебуває у межах 13—11 тис. років, третій етап — 11—10 тис. років й напевно заходить у початковий мезоліт.

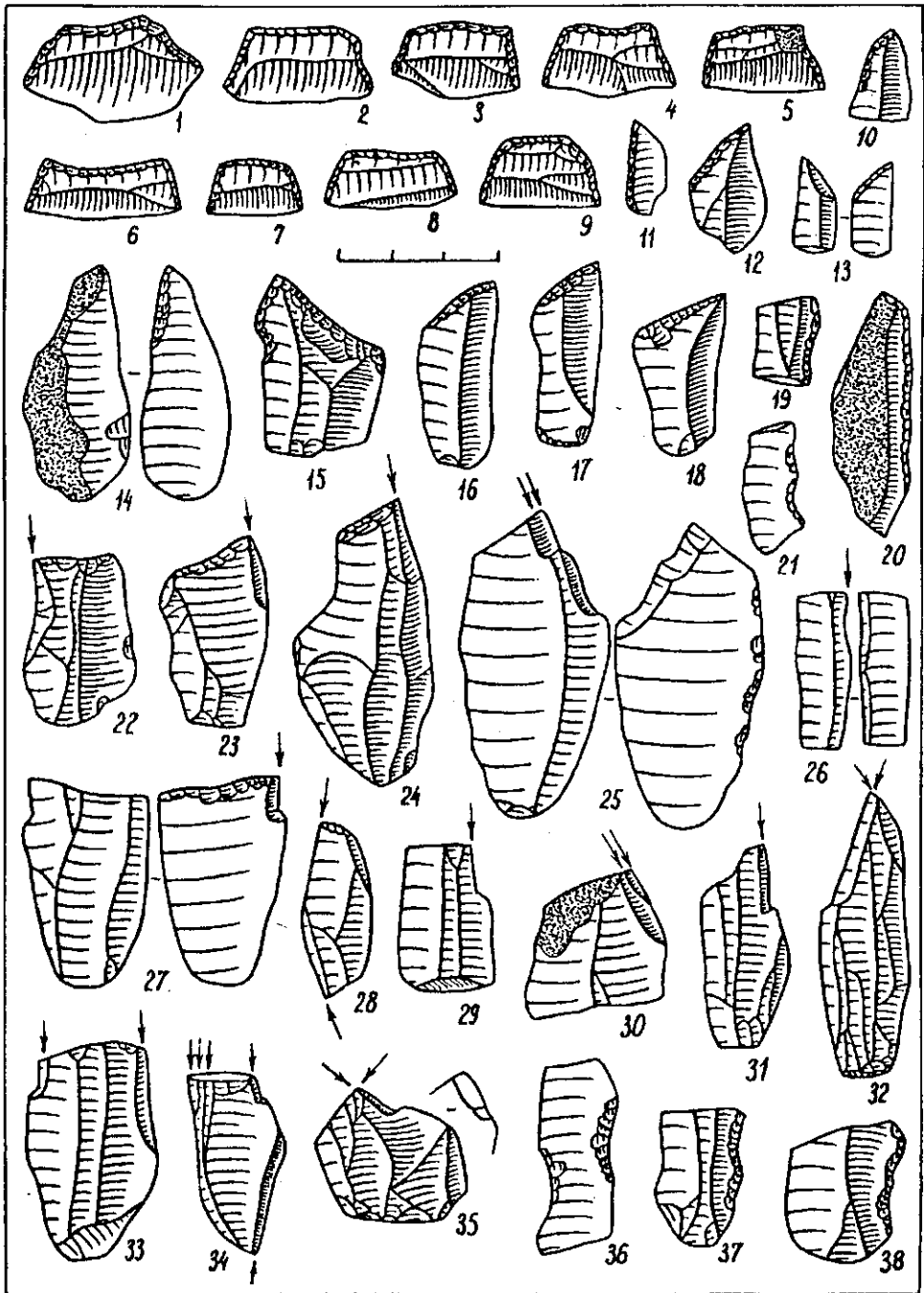

Рис. 6. Пізній етап осокорівської культури (за матеріалами місцезнаходження Царинка).

Подальший розвиток рис осокорівської культури у межах Північного Причорномор'я простежується у гребениківській мезолітичній культурі. Ідея ця обґрунтована Д. Я. Телегіним та В. Н. Станком у 80-х рр. Д. Я. Телегін відніс Царинку безпосередньо до ранньої фази гребениківської культури й датував її спочатку середнім етапом мезоліту, а пізніше — раннім мезолітом²⁰. В. Н. Станко аргументовано запропонував версію про походження пам'яток цієї культури від індустрій типу Осокорівки-Царинки²¹. Підтримали цю точку зору й деякі інші фахівці²². Однак при зіставленні цих культур є певні складності, що необхідно розглянути. Висновки І. В. Сапожнікова про не-

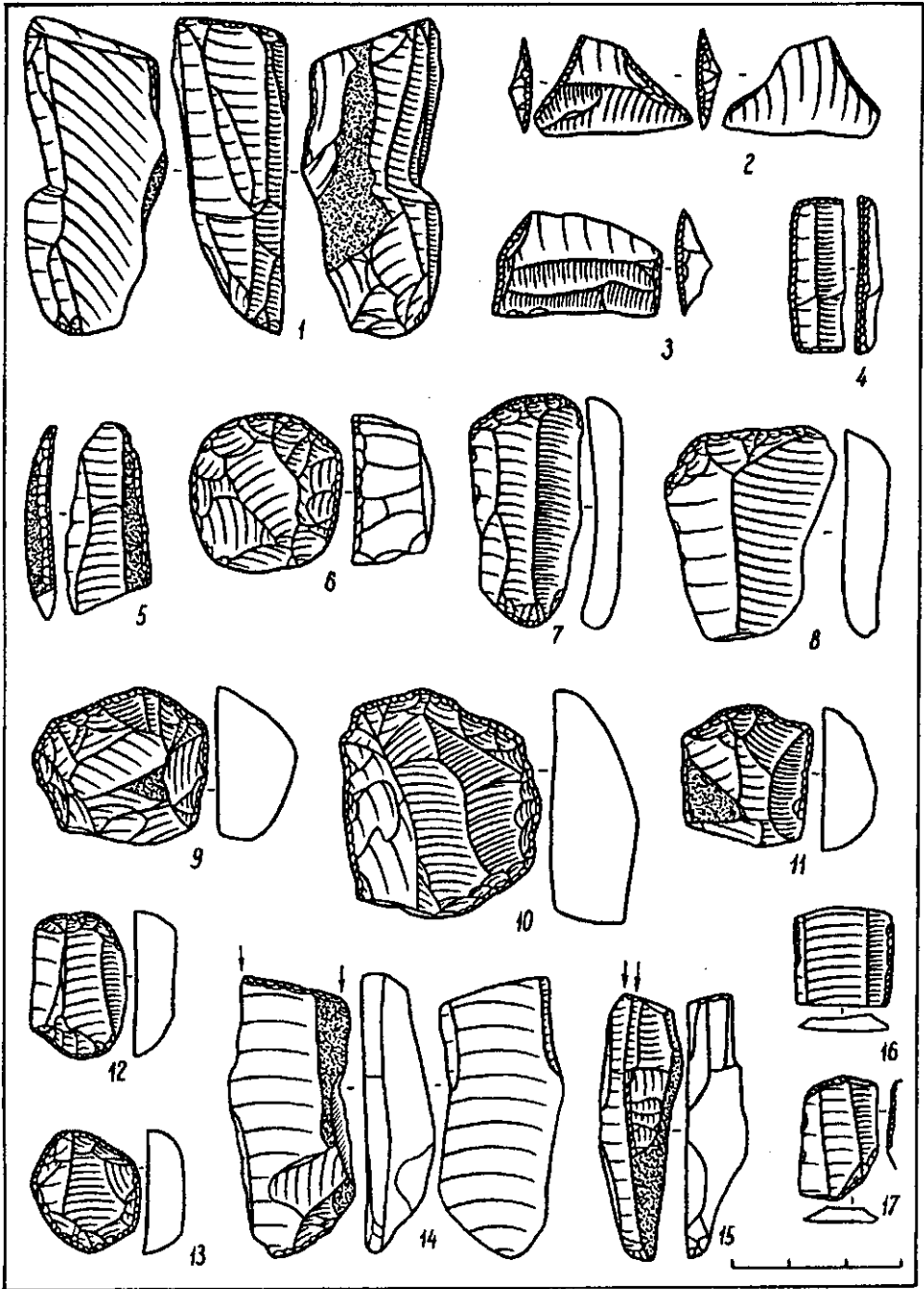

Рис. 7. Матеріали з місцезнаходження Анастасівка.

обхідність віднесення Царинки вглиб пізнього палеоліту та намагання розтягнути гребениківську культуру на весь мезоліт²³ автор вважає необґрунтованими. З іншого боку, Д. Я. Телегін та В. Н. Станко не бачили великого хронологічного розриву між Царинкою та стоянками гребениківської культури. Автор, датуючи Царинку, а разом з нею й завершення існування осокорівської культури, кінцем палеоліту або самим початком мезоліту (верхнім дріасом), а гребениківську культуру — середнім та пізнім мезолітом (бореалом), вважає, що між ними ще існував значний розрив у часі.

Автор припускає, що культурно-хронологічний хіатус між осокорівською

та гребениківською культурами у подальшому буде заповнено індустрією пам'яток, що представлена зараз тільки місцезнаходженням Анастасівка²⁴. Археологічний комплекс цієї пам'ятки (рис. 7) ще має елементи осокорівської культури — торцевий нуклеус, прямокутник, велику пластину з притупленим краєм. У той же час, скребачок на відщепках стає більше, з'являються округлі форми. Трапедії — без ретушованої верхівки. Співвідношення різців до скребачок ще зростає на користь останніх. Усе це пов'язує комплекс Анастасівки й з гребениківською культурою. Її можна датувати раннім мезолітом, найвірогідніше пребореалом.

Примітки

¹ Гвоздовер М. Д. О культурной принадлежности позднепалеолитических памятников Нижнего Дона // Вопросы антропологии.— М., 1964.— Вып. 27.— С. 82—101.

² Гвоздовер М. Д. Позднепалеолитические памятники Нижнего Дона // Борисковский П. И., Праслов Н. Д. Палеолит бассейна Днепра и Приазовья. Археология СССР // САИ.— М.-Л., 1964.— Вып. А 1—5.— С. 37—41.

³ Рогачев А. Н., Аникович М. В. Поздний палеолит Русской равнины и Крыма // Палеолит СССР.— М., 1984.— С. 162—271.

⁴ Амирханов Х. А. К проблеме эволюции и периодизации верхнего палеолита Западного Кавказа // РА.— 1994.— № 4.— С. 9—23.

⁵ Там же.— С. 19.

⁶ Оленковський М. Північно-приазовська пізньопалеолітична культура // Регіональне і загальне в історії. Тез. доп. наук. конф.— Дніпропетровськ, 1995.— С. 51, 52.

⁷ Неприна В. И., Зализняк Л. Л., Кротова А. А. Памятники каменного века Левобережной Украины.— К., 1986.— 224 с.

⁸ Там же.— С. 62.

⁹ Оленковский Н. П. Культурно-историческая градация позднего палеолита нижнеднепровского региона // Археологический альманах.— Донецк, 1994.— № 3.— С. 193—203.

¹⁰ Оленковский Н. П. Позднепалеолитическая стоянка Леонтьевка на Нижнем Днепре // Археологические исследования на Украине в 1978—1979 гг. Тез. докл. XVIII конф. ИА АН УССР.— Днепропетровск, 1980.— С. 29, 30; Оленковский Н. П. Поздний палеолит и мезолит Нижнего Днепра.— Автореф. дисс. ... канд. ист. наук.— К., 1989.— 16 с.

¹¹ Бодянский А. В. Верхнепалеолитическое поселение у балки Капустяной // Наукові праці історичного факультету.— Запоріжжя, 1993.— Вип. 1.— С. 3—8; Нужный Д. Ю. О сложении мезолита в Днепровском Надпорожье // Исследования по археологии Северо-Западного Причерноморья.— К., 1986.— С. 26—36.

¹² Оленковский Н. П. Позднепалеолитическая стоянка Леонтьевка...— С. 29; Оленковский Н. П. Стоянка Леонтьевка на Нижнем Днепре // МАСП.— К., 1983.— С. 77—88; Станко В. Н. Мирное. Проблема мезолита степей Северного Причерноморья.— К., 1982.— 176 с.; Станко В. Н. К проблеме сложения гребениковской культуры // Исследования по археологии Северо-Западного Причерноморья.— К., 1986.— С. 13—26; Горелик А. Ф. Мезолит бассейна Северского Донца и Северо-Восточного Приазовья // Автореф. дисс. ... канд. ист. наук.— Л., 1986.— 16 с.; Смольянинова С. П. Палеолит и мезолит степного Побужья.— К., 1990.— 108 с.; Зализняк Л. Л. Фінальний палеоліт Левобережної України // Археологический альманах.— Донецк, 1994.— № 3.— С. 231—244.

¹³ Телегін Д. Я. Мезолітичні пам'ятки України.— К., 1982.— 255 с.; Телегін Д. Я. Памятники эпохи мезолита на территории УССР.— К., 1985.— 183 с.; Телегін Д. Я., Тарасенко Н. И. Мезолитическая стоянка у хутора Роголик // Изыскания по мезолиту и неолиту СССР.— Л., 1983.— С. 35—39.

¹⁴ Горелик А. Ф. Указ. соч.— С. 6.

¹⁵ Там же.

¹⁶ Зализняк Л. Л. Мезолит Юго-Восточного Полесья.— К., 1984.— 120 с.; Нужный Д. Ю. О сложении мезолита в Днепровском Надпорожье...— С. 26—36.

¹⁷ Телегін Д. Я. Мезолітичні пам'ятки...— С. 74.

¹⁸ Оленковский Н. П. Поздний палеолит и мезолит Нижнего Днепра.— Херсон, 1991.— 202 с.

¹⁹ Палеолит Костенковско-Борщевского района на Дону.— Л., 1982.— 286 с.

²⁰ *Telegin D. J. Fragen der Chronologie und Periodisierung des Mesolithikums in der Ukraine // Veröffentlichungen des Museums für Urund Frühgeschichts, Band 14/15.— Potsdam, 1980.— P. 315—322.*

²¹ *Станко В. Н. Мирное...— С. 110; Станко В. Н. К проблеме...— С. 13—26.*

²² *Смолянинова С. П. Указ. соч.— С. 96; Оленковский Н. П. Поздний палеолит...— С. 184.*

²³ *Сапожников И. В., Сапожникова Г. В. Проблемы раннего мезолита степей Северного Причерноморья // Тез. докл. науч. конф.— Херсон, 1990.— С. 25, 26.*

²⁴ *Оленковский Н. П. Поздний палеолит...— С. 142—144.*

Н. П. Оленковский

КАВКАЗСКАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ В ФИНАЛЬНОМ ПАЛЕОЛИТЕ И МЕЗОЛИТЕ ЮЖНОЙ УКРАИНЫ

Статья раскрывает один из компонентов сложной проблематики формирования и развития культур финального палеолита и мезолита юга Украины. Аргументируется кавказское происхождение северо-приазовской культуры как результата развития каменнобалковской культуры. Приводятся данные об участии северо-приазовской культуры в сложении финальнопалеолитической осокоровской. Автор поддерживает мнение ряда исследователей о возможности трансформации осокоровской культуры в мезолитическую гребениковскую культуру, однако считает, что между ними существовал еще значительный культурно-хронологический hiatus, который, вероятно, заполняет культурный тип памятников, представленный раннемезолитическим местонахождением Анастасивка.

N. P. Olenkovsky

THE CAUCASIAN COMPONENT IN THE FINAL PALEOLITHIC AND THE MESOLITHIC PERIODS IN THE SOUTHERN AREA OF UKRAINE

The article deals with one of components of the complex problems of forming and developing the Final Paleolithic and the Mesolithic cultures in the southern area of Ukraine. The Caucasian origin of the Northern Asov Sea Coast culture, resulting from a development of the Kamennobalkovskaya one, is proved. Data is given on participating the Northern Asov Sea Coast Area culture in forming the Osokorovskaya one in the Final Paleolithic. The author supports the opinion of a number of investigators on possibility of transforming the Osokorovskaya culture into the Grebenikovskaya one of the Mesolithic. Nevertheless, he believes the significant cultural-chronological hiatus still to exist between these cultures, that, probably, might be filled by the cultural type of relics, presented by the location of Anastasivka village in the Early Mesolithic Period.